

Аліме Османова

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПСИХОЛОГІВ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

Османова Аліме. *Теоретико-методологічні й організаційно-психологічні підходи до аналізу професійної дезадаптації психологів у контексті війни.*

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного вивчення професійної дезадаптації психологів у контексті війни, що обумовлює високі психоемоційні навантаження та підвищує ризики емоційного вигорання, зниження професійної мотивації та порушення їхнього психофізіологічного стану. Збереження психічного здоров'я психологів є ключовою умовою ефективного функціонування психологічних служб у кризових і воєнних умовах.

Мета. Здійснити теоретико-методологічний та організаційно-психологічний аналіз феномену професійної дезадаптації психологів у контексті війни з метою визначення її ключових детермінант, форм прояву та шляхів підтримки професійної стійкості фахівців психологічної практики.

Методи. У дослідженні використано методи теоретичного аналізу та синтезу наукових даних з проблеми професійної дезадаптації психологів у контексті війни.

Результати. Встановлено, що професійна дезадаптація проявляється через емоційне виснаження, деперсоналізацію, зниження відчуття особистих досягнень, втому, психосоматичні симптоми та зниження професійної мотивації. Ключовими детермінантами є індивідуальні ресурси (резильєнтність, емоційний інтелект, навички саморегуляції) та організаційні умови праці (супервізія, професійна підтримка).

Висновки. Проаналізовано прояви професійної дезадаптації психологів у кризових і воєнних умовах, зокрема емоційне виснаження, деперсоналізацію, зниження відчуття особистих досягнень, мотивацію та концентрацію уваги, а також психосоматичні симптоми. Досліджено роль індивідуальних ресурсів (резильєнтність, емоційна регуляція, емоційний інтелект) і соціальної підтримки у зниженні ризиків вигорання та дезадаптації. З'ясовано ефективність організаційних заходів, зокрема супервізії та технологій відновлення психічних ресурсів у профілактиці професійної дезадаптації. Встановлено, що комплексне урахування психоемоційних, індивідуальних та організаційних детермінант сприяє збереженню психічного здоров'я, підвищенню професійної ефективності та стійкості психологів.

Ключові слова: професійна дезадаптація, психологи, емоційне вигорання, психоемоційний стрес, резильєнтність, супервізія

Osmanova, Alimie. *Theoretical, methodological, organizational, and psychological approaches to the analysis of professional maladaptation of psychologists in the context of war.*

Introduction. There is strong need for a comprehensive examination of professional maladaptation of psychologists in the context of war, which entails high psycho-emotional stress and increases the risks of emotional burnout, reduced professional motivation, and disturbances in psychophysiological condition. Maintaining psychologists' mental health is a key condition for the effective functioning of psychological services in crisis and wartime conditions.

Aim. To conduct a theoretical-methodological and organizational-psychological analysis of the phenomenon of professional maladaptation of psychologists in the context of war in order to identify its key determinants, manifestations, and ways to support professional resilience of psychological practice specialists.

Methods: The study employed methods of theoretical analysis and synthesis of scientific data on the problem of professional maladaptation of psychologists in the context of war.

Results. It was established that professional maladaptation manifests through emotional exhaustion, depersonalization, reduced sense of personal achievement, fatigue, psychosomatic symptoms, and decreased professional motivation. Key determinants include individual resources (resilience, emotional intelligence, self-regulation skills) and organizational working conditions (supervision, professional support).

Conclusions. *The manifestations of professional maladaptation of psychologists in crisis and wartime conditions were analyzed, including emotional exhaustion, depersonalization, reduced sense of personal achievement, motivation and concentration, as well as psychosomatic symptoms. The role of individual resources (resilience, emotional regulation, emotional intelligence) and social support in reducing the risks of burnout and maladaptation was examined. The effectiveness of organizational measures, including supervision and technologies for restoring psychological resources, in preventing professional maladaptation was clarified. It was established that comprehensive consideration of psycho-emotional, individual, and organizational determinants contributes to maintaining mental health, enhancing professional efficiency, and strengthening the resilience of psychologists.*

Key words: *professional maladaptation, psychologists, emotional burnout, psycho-emotional stress, resilience, supervision*

Вступ. Сучасний етап розвитку українського суспільства визначається глибокими соціальними, економічними та психологічними трансформаціями, зумовленими воєнно-політичними подіями, тривалою кризою безпеки та підвищенням рівня психоемоційної напруженості населення. За цих умов істотно зростає суспільний запит на професійну психологічну допомогу, що актуалізує підвищені вимоги до рівня професійної підготовки, емоційної стійкості та особистісної зрілості фахівців психологічної практики.

Професійна діяльність практичних психологів здійснюється в ситуаціях інтенсивного емоційного навантаження, постійної міжособистісної взаємодії та роботи з клієнтами, які перебувають у стані стресу, кризових переживань або мають досвід психотравматичних подій. Тривале функціонування в таких умовах створює підвищений ризик розвитку професійної дезадаптації, що може проявлятися у формі емоційного вигорання, зниження працездатності, деформації професійної ідентичності, втрати мотивації до професійної діяльності, а також у виникненні психосоматичних розладів.

Особливої гостроти проблема професійної дезадаптації набуває в умовах війни, коли психологи залучені до надання допомоги військовослужбовцям, ветеранам бойових дій, внутрішньо переміщеним особам, постраждалим від насильств та іншим вразливим категоріям населення. З одного боку, це підвищує соціальну значущість діяльності фахівців психологічної практики, з іншого – істотно посилює ризики вторинної травматизації, хронічного стресу та професійного виснаження самих спеціалістів.

Професійна дезадаптація психологів становить загрозу не лише для якості та ефективності виконання професійних функцій, але й для їхнього особистісного благополуччя та психічного здоров'я. Накопичення деструктивних змін у професійному функціонуванні негативно позначається на якості життя фахівців і знижує потенціал психологічних служб загалом. У цьому контексті особливої ваги набуває проблема своєчасної профілактики професійної дезадаптації, спрямованої на підтримку ресурсності, професійної мотивації та стійкості психологів.

Попри зростання наукового інтересу до проблеми професійної дезадаптації представників допомагаючих професій, питання збереження психологічного здоров'я саме практикуючих психологів в умовах війни залишається недостатньо систематизованим. Наявні підходи часто мають фрагментарний характер і не завжди враховують специфіку організаційного контексту та екстремальних умов професійної діяльності.

У зв'язку з цим актуалізується необхідність теоретико-методологічного осмислення та організаційно-психологічного аналізу феномену професійної дезадаптації психологів у контексті війни. Дослідження психологічних засад її профілактики та подолання є науково і практично значущим завданням, розв'язання якого сприятиме збереженню професійного потенціалу фахівців, підвищенню ефективності психологічної допомоги та забезпеченню стійкого функціонування психологічних служб у системах освіти, охорони здоров'я й соціальної підтримки населення.

Мета дослідження: здійснити теоретико-методологічний та організаційно-психологічний аналіз феномену професійної дезадаптації психологів у контексті війни з метою визначення її ключових детермінант, форм прояву та шляхів підтримки професійної стійкості фахівців психологічної практики.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати теоретико-методологічні та організаційно-психологічні підходи до вивчення професійної дезадаптації психологів у кризових і воєнних умовах.
2. Визначити ключові детермінанти, прояви професійної дезадаптації та ефективні напрями її профілактики, зокрема роль індивідуальних ресурсів, соціальної підтримки та організаційних заходів.

Методи та організація дослідження. У дослідженні використано методи теоретичного аналізу та синтезу наукових даних з проблеми професійної дезадаптації психологів у контексті війни.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналіз сучасних наукових даних підтверджує, що професійна дезадаптація психологів є багатовимірним феноменом, що формується під впливом тривалого психоемоційного навантаження, перевантаження роботою та дефіциту адаптаційних ресурсів у професійній діяльності. Зокрема, емпіричне дослідження серед психологів кризових служб та практичних психологів з різних міст України та Ізраїлю показало високу частоту проявів компонентів професійного вигорання саме в умовах військового конфлікту (Лікарчук, 2024).

За методикою Маслач-Джексон в адаптації Н.Є. Водоп'янової було встановлено, що 54 % опитаних психологів мають високий рівень емоційного виснаження, що проявлялося у зниженні емоційного фону, втомі, порушенні сну та концентрації уваги, роздратованості й відстороненості від колег. Високий рівень деперсоналізації зафіксовано у 26 % респондентів, що проявлялося у зростанні цинізму та негативного ставлення до клієнтів. Редукція особистих досягнень спостерігалася у 49 % психологів і супроводжувалася зниженням самооцінки професійної компетентності та незадоволенням результатами праці (Лікарчук, 2024).

За методикою оцінки рівня психологічної, фізіологічної та професійної дезадаптації (за О.Н. Родіною), 20 % психологів зазначили важкі порушення самопочуття, пов'язані з хронічною втомою, а 17 % – емоційні порушення, такі як пригнічений настрій та роздратованість. Соматовегетативні симптоми спостерігалися у 14 % респондентів і включали часту пітливість, серцебиття та запаморочення, що вказує на вплив психоемоційних навантажень на фізичне здоров'я фахівців (Лікарчук, 2024).

Ці результати узгоджуються з теоретичними уявленнями про емоційне вигорання як комплексний синдром, що включає емоційне виснаження, деперсоналізацію та редукцію професійних досягнень, визначений класичною моделлю Маслач і Джексона. У цій моделі виділяють три компоненти:

1. *емоційне виснаження* – переживання хронічної втоми, виснаження емоційних ресурсів, зниження здатності до емоційного реагування та підтримки співрозмовника;
2. *деперсоналізацію* – відчуженість і цинічне ставлення до клієнтів чи професійних завдань як захисна реакція психіки на перевантаження;
3. *зниження відчуття особистих досягнень* – відчуття зниження професійної ефективності та компетентності, що веде до втрати мотивації та задоволення від праці (Гомонюк, 2025).

У статті М. Гомонюка (2025), опублікованій у журналі «Перспективи та інновації науки», професійне вигорання розглядається як окрема психолого-організаційна проблема для фахівців у соціономічних сферах під час війни, де психоемоційні навантаження значно зростають. Автор підкреслює, що у воєнних умовах вимоги до адаптаційних ресурсів і здатності до саморегуляції помітно перевищують звичні, що посилює прояви вигорання саме через емоційне виснаження, деперсоналізацію та редукцію відчуття досягнень (Гомонюк, 2025).

Ці компоненти емоційного вигорання є не лише теоретичними категоріями, а й підтверджені емпіричними дослідженнями психологів, що працюють в умовах війни. Наприклад, у дослідженні, проведеному серед психологів, які надають допомогу у кризових умовах України, виявлено, що значна частина фахівців демонструє зниження мотивації до професійної діяльності, втому, зниження концентрації уваги та психосоматичні симптоми,

що свідчить про вплив тривалого психоемоційного навантаження на їхній психічний стан (Voloshyna et al., 2025).

Українські емпіричні дані підтверджують підвищений ризик професійного вигорання саме серед психологів, які працюють в умовах повномасштабного вторгнення. У порівняльному дослідженні, що охопило 568 респондентів (264 психологів, 148 медичних працівників та 156 працівників правоохоронних органів), виявлено, що третина психологів продемонструвала часткову або повну втрату професійної мотивації, зниження відчуття компетентності, зменшення цінності роботи, незадоволеність собою та негативну самооцінку у професійній сфері. Такий рівень проявів відіграє роль ключових індикаторів професійної дезадаптації, що включає емоційне вигорання, когнітивні зміни та зниження продуктивності діяльності (Lefterov et al., 2024).

Результати дослідження показали, що психологи значною мірою відчувають психоемоційне навантаження: більше третини учасників опитування зазначили ознаки емоційного, фізичного та ментального вигорання у загальній вибірці, що спричиняє зниження загальної активності та працездатності. Так, для медичних працівників було характерне зниження фізичної життєздатності, часті хвороби та соматичні симптоми, а у правоохоронців – втрата сенсу життя і професійної діяльності поряд із хронічними фізичними проявами стресу. Особливо важливим є те, що у психологів відмічають не лише емоційне та фізичне виснаження, а й зниження професійної ідентичності та ціннісної оцінки своєї праці. Це відповідає сучасним уявленням про вигорання як психоемоційний синдром, що виходить за межі суто емоційної втоми й включає зміни у самооцінці, професійній мотивації та сенсі діяльності, що є характерною ознакою професійної дезадаптації у складних соціальних контекстах.

Згідно з авторами дослідження, такі прояви мають не лише індивідуальний, а й організаційно-психологічний вимір, оскільки вони відображають неадекватну адаптацію до умов військових стресорів і можуть призводити до зниження якості психологічних послуг, зниження комунікаційної ефективності та посилення професійної нестабільності. Отже, емпіричні дані вказують на необхідність розробки цілеспрямованих заходів профілактики та підтримки психологів, що працюють у воєнних умовах, з урахуванням специфіки їхніх психоемоційних і професійних потреб.

Ці висновки узгоджуються з міжнародними дослідженнями, які підтверджують, що затяжний соціальний стрес і невизначеність, пов'язані з війною, суттєво посилюють емоційне виснаження та деперсоналізацію працівників, що працюють у допомагаючих професіях, включно з психологами. У великому лонгітюдному дослідженні серед академічних співробітників України в умовах війни відмічено зростання рівнів емоційного виснаження та деперсоналізації з часом, що вказує на накопичувальний вплив психотравмуючих чинників на професійне самопочуття фахівців (Tsybuliak et al., 2025).

У сучасних українських дослідженнях емоційне вигорання розглядається як важлива складова професійної дезадаптації, особливо в умовах високих психоемоційних навантажень і невизначеностей, пов'язаних із бойовими діями та кризовою діяльністю. Теоретико-емпіричний аналіз проблеми емоційного вигорання психологів сектору оборони та безпеки, представлений у роботі В. Боська, демонструє, що діяльність психологів, які працюють із травматизованою інформацією й у кризових умовах, прямо впливає на їхню психіку й поведінку. У цій групі фахівців більше ніж половина (51 %) опитаних продемонструвала ознаки емоційного професійного вигорання, що проявлялося у хронічній втомі, частих фізичних нездужаннях, зниженні ефективності роботи, скороченні соціально-комунікативних контактів, песимістичних настроях та втраті сенсу професійної діяльності (Босько, 2023).

Ці дані узгоджуються з теоретичними уявленнями про вигорання як багатовимірний психоемоційний синдром, що включає *емоційне виснаження, деперсоналізацію та зниження відчуття особистих досягнень* (компоненти класичної моделі Масlach і Джексона), які виникають унаслідок тривалого впливу професійних стресорів та дефіциту адаптаційних ресурсів. Вигорання у таких умовах не лише знижує

індивідуальну ефективність психологів, а й має системні наслідки для їхньої здатності надавати якісну допомогу в екстремальних ситуаціях, що так само посилює ризики дезадаптації.

Сучасні міжнародні дослідження підсилюють ці висновки, вказуючи на те, що емоційний інтелект, здатність до саморегуляції та соціальна підтримка виступають важливими захисними ресурсами проти професійного вигорання. Наприклад, за даними дослідження, опублікованого в BMC Health Services Research, виявлено, що вищий рівень емоційного інтелекту та регулярна самодопомога позитивно пов'язані із задоволенням від професійної діяльності та знижують рівні вигорання й вторинної травматизації. Іншими словами, фахівці з розвиненими навичками емоційної регуляції, здатністю до розуміння й управління своїми емоціями, а також стійкою соціальною підтримкою частіше демонструють компенсаторні механізми, що пом'якшують вплив стресових чинників на їхню професійну адаптацію (Ferrer Goodwin et al., 2025).

Ці результати вказують на те, що індивідуальні ресурси та контекстуальні фактори є критично важливими для підтримки якісного професійного функціонування психологів у складних умовах. Підвищення рівня емоційного інтелекту, розвиток стратегій саморегуляції та створення професійних мереж підтримки можуть істотно зменшувати ризики вигорання та дезадаптації, зберігаючи психоемоційне благополуччя фахівців.

Сучасний науковий дискурс підкреслює, що професійна дезадаптація є результатом взаємодії індивідуальних та середовищних детермінант. Зокрема, емоційна чутливість, рівень стресостійкості, навички саморегуляції, наявність соціальної підтримки та організаційні умови праці визначають інтенсивність проявів дезадаптації. Аналіз літератури свідчить, що психологи, які мають обмежені ресурси самопідтримки та організаційної підтримки (наприклад, відсутність супервізії або належної організації робочого процесу), частіше демонструють ознаки професійного вигорання та дезадаптації (Мороз, 2024).

Накопичення психоемоційного навантаження під час війни обґрунтовує необхідність системної профілактики дезадаптації. Сучасні підходи рекомендують інтегрувати супервізію, психоемоційну підтримку, технології емоційної регуляції та відновлення психічних ресурсів у щоденну практику психологів для запобігання розвитку деструктивних проявів професійної діяльності (Мороз, 2024).

Окрім організаційних заходів, сучасні дослідження також підкреслюють значення індивідуальних ресурсів у подоланні професійної дезадаптації. Так, Л. Карамушка та ін. (2024) зазначають, що діяльність психологів та освітніх працівників у кризових і воєнних умовах потребує цілеспрямованого розвитку психологічного здоров'я та благополуччя персоналу. Це передбачає формування навичок резильєнтності, емоційної регуляції, адаптації до стресу та підтримки психічних ресурсів, що сприяє зниженню ризиків емоційного вигорання й професійної дезадаптації. (Карамушка, Креденцер, Терещенко, Клименко, Лагодзінська & Івкін, 2024).

Результати сучасних досліджень дозволяють стверджувати, що професійна дезадаптація психологів у контексті війни проявляється через емоційне виснаження, зниження ефективності діяльності та зміни професійної мотивації. Комплексне урахування психоемоційних і організаційних детермінант у профілактичних програмах є ключовим для збереження психічного здоров'я та професійної ефективності фахівців психологічної практики.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження та аналізу сучасних наукових даних можна дійти висновку, що професійна дезадаптація психологів у кризових і воєнних умовах є багатовимірним явищем, котре проявляється через емоційне виснаження, деперсоналізацію, зниження відчуття особистих досягнень, зменшення мотивації до професійної діяльності, порушення концентрації уваги та психосоматичні симптоми. Емпіричні дані свідчать про високу частоту проявів компонентів професійного вигорання серед психологів, які включають емоційне виснаження, деперсоналізацію та зниження відчуття особистих досягнень, що супроводжується зниженням концентрації уваги,

мотивації до професійної діяльності, психосоматичними симптомами та зниженням професійної ідентичності. Водночас індивідуальні ресурси, такі як рівень резильєнтності, навички емоційної регуляції та емоційний інтелект, а також наявність соціальної та професійної підтримки виступають ключовими факторами, які пом'якшують негативний вплив стресорів і знижують ризики вигорання та дезадаптації. Організаційні заходи, зокрема супервізія, підтримка психоемоційного стану та впровадження технологій відновлення психічних ресурсів, значно сприяють профілактиці професійної дезадаптації та підвищенню ефективності психологічної практики. Сучасні дослідження підкреслюють необхідність цілеспрямованого розвитку психологічного здоров'я і благополуччя персоналу, що включає формування навичок стресостійкості, адаптації та підтримки психічних ресурсів у кризових умовах. Комплексне урахування індивідуальних, психоемоційних та організаційних детермінант у програмах підтримки психологів є необхідною умовою збереження психічного здоров'я, професійної ефективності та стійкості до професійних викликів у складних соціальних і воєнних контекстах.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю глибшого вивчення механізмів професійної дезадаптації психологів у кризових і воєнних умовах, зокрема впливу різних індивідуальних та організаційних ресурсів на зниження рівня емоційного вигорання та психоемоційного стресу. Доцільним є дослідження ефективності комплексних профілактичних програм, що інтегрують супервізію, психоемоційну підтримку, технології емоційної регуляції та розвиток резильєнтності. Крім того, актуальним є порівняльний аналіз впливу різних типів кризових стресорів, соціальної підтримки та організаційних умов праці на прояви дезадаптації, а також розробка індивідуалізованих стратегій професійного відновлення та розвитку психологів у складних соціальних і воєнних контекстах. Важливо також досліджувати роль цифрових технологій, онлайн-супервізії та професійних мереж підтримки у збереженні психічного здоров'я й підвищенні ефективності фахівців у допомагаючих професіях.

Література

1. Босько, В. (2023). Теоретико-емпіричний аналіз проблеми емоційного вигорання психологів сектору оборони та безпеки України. *Вісник Національного університету оборони України*, 73(3), 41–49. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-73-3-41-49>
2. Гомонюк, М. (2025). Професійне вигорання у соціономічних професіях під час війни: фактори і напрями протидії. *Журнал «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 7(53), 1205-1211. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-1205-1213](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-1205-1213)
3. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В. ., Терещенко, К. В., Клименко, Н. Г., Лагодзінська, В. І., & Івкін, В. М. (2024). Марафон психологічних технологій та практик «організаційна та економічна психологія в умовах війни»: Підсумки XVII Міжнародної науково-практичної конференції з організаційної та економічної психології, 25 жовтня 2024 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 6(2), 1–6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6216>
4. Лікарчук, Н. (2024). Професійне вигорання та дезадаптація психологів, які працюють в умовах військових конфліктів. *Economy Conference*. https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5507/?utm_source
5. Мороз, І. (2024). Professional burnout and technologies for restoring the psycho-emotional state of practical psychologists in the post-COVID period during military operations in Ukraine. *Professional burnout and technologies for restoring the psycho-emotional state of practical psychologists in the post-COVID period during military operations in Ukraine* In: Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua», Lviv, Ukraine, 334-340. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742057/>
6. Ferrer Goodwin, L., Wallymahmed, A., Triandafilidis, Z., & Barker, D. (2025). Professional quality of life is related to emotional intelligence, self-care, and work conditions in healthcare workers: findings from a moderated mediation analysis. *BMC Health Services Research*, 25, article number 1381 <https://doi.org/10.1186/s12913-025-13437-7>
7. Lefterov, V., Artyomenko, V., Lefterov, L., Harkavets, S., Volchenko, L., Melenchuk, N., & Gutsol, V. (2024). Burnout syndrome comparative study in doctors, psychologists, and law enforcement officers during the full-scale invasion in Ukraine. *Romanian Journal of Diabetes Nutrition and Metabolic Diseases*, 32(1), 85–93. <https://doi.org/10.46389/rjd-2025-1821>
8. Tsybuliak, N., Kolomiiets, U., Popova, A., Lopatina, H., Petrushenko, Y., & Suchikova, Y. (2025). Progressive intensification of burnout among academic staff during the war *Humanities and Social Sciences Communications*. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06322-5>

9. Voloshyna, V., Popeliushko, R., Romanovska, L., Kravchyna, T., Oliynyk, K., & Popyk, Y. (2025). The Influence of Emotional Burnout on the Occurrence of Psychologist's Psychosomatic Diseases in the Conditions of War. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 16(1), 366-385. <https://doi.org/10.70594/brain/16.1/27>

References

1. Bosko, V. (2023). Teoretyko-empirychnyi analiz problemy emotsiinogo vygoryannya psykholoiv sektoru oborony ta bezpeky Ukrainy [Theoretical and empirical analysis of the problem of emotional burnout of psychologists in the defense and security sector of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu oborony Ukrainy*, 73(3), 41–49. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-73-3-41-49> [In Ukrainian]
2. Gomonyuk, M. (2025). Profesiine vygorannya u sotsionomichnykh profesiakh pid chas viiny: faktory i napryamy protydyi [Professional burnout in socio-economic professions during war: factors and directions of counteraction]. *Zhurnal «Perspektyvy ta innovatsii nauky» (Seria «Pedagogika», Seria «Psykhologia», Seria «Medytsyna»)*. 7(53), 1205-1211. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-1205-1213](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-1205-1213) [In Ukrainian]
3. Karamushka, L. M., Kredentser, O. V. ., Tereschenko, K. V., Klymenko, N. G., Lagodzinska, V. I., & Ivkin, V. M. (2024). Marafon psykholoichnykh tekhnologii ta praktyk «Organizatsiina ta ekonomichna psykholoia v umovakh viiny»: Pidsumky KhVII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii z organizatsiinoi ta ekonomichnoi psykholoii, October 25, 2024 [Marathon of psychological technologies and practices "Organizational and economic psychology in wartime": Results of the XVII International Scientific and Practical Conference on Organizational and Economic Psychology, October 25, 2024]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedagogichnykh nauk Ukrainy*, 6(2), 1–6. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6216> [In Ukrainian]
4. Likarchuk, N. (2024). Profesiine vygorannya ta dezadaptatsia psykholoiv, yaki pratsyuyut v umovakh viiskovykh konfliktiv [Professional burnout and maladaptation of psychologists working in military conflicts]. *Economy Conference*. https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5507/?utm_source [In Ukrainian]
5. Moroz, I. (2024). Professional burnout and technologies for restoring the psycho-emotional state of practical psychologists in the post-COVID period during military operations in Ukraine. *Professional burnout and technologies for restoring the psycho-emotional state of practical psychologists in the post-COVID period during military operations in Ukraine* In: Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 6th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua», Lviv, Ukraine, 334-340. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742057/>
6. Ferrer Goodwin, L., Wallymahmed, A., Triandafilidis, Z., & Barker, D. (2025). Professional quality of life is related to emotional intelligence, self-care, and work conditions in healthcare workers: findings from a moderated mediation analysis. *BMC Health Services Research*, 25, article number 1381 <https://doi.org/10.1186/s12913-025-13437-7>
7. Lefterov, V., Artyomenko, V., Lefterov, L., Harkavets, S., Volchenko, L., Melenchuk, N., & Gutsol, V. (2024). Burnout syndrome comparative study in doctors, psychologists, and law enforcement officers during the full-scale invasion in Ukraine. *Romanian Journal of Diabetes Nutrition and Metabolic Diseases*, 32(1), 85–93. <https://doi.org/10.46389/rjd-2025-1821>
8. Tsybuliak, N., Kolomiiets, U., Popova, A., Lopatina, H., Petrushenko, Y., & Suchikova, Y. (2025). Progressive intensification of burnout among academic staff during the war *Humanities and Social Sciences Communications*. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-06322-5>
9. Voloshyna, V., Popeliushko, R., Romanovska, L., Kravchyna, T., Oliynyk, K., & Popyk, Y. (2025). The Influence of Emotional Burnout on the Occurrence of Psychologist's Psychosomatic Diseases in the Conditions of War. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 16(1), 366-385. <https://doi.org/10.70594/brain/16.1/27>

Відомості про автора

Османова Аліме Маметівна, кандидатка психологічних наук, доцентка, доцентка кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ, Україна.

Osmanova, Alimie, PhD, Associate Professor, Department of Psychology and Sociology, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7180-8176>

E-mail: uskut84@gmail.com

Отримано 12 січня 2026 р.
Рецензовано 27 лютого 2026 р.
Прийнято 9 березня 2026 р.